

9. Гель І. Виклик системи: український визвольний рух другої половини ХХ століття / Ред. та упор. І. Єзерська; Центр досліджень визвольного руху. – Львів: Часопис, 2013. – 392 с.
10. Горинь Б. Не тільки про себе: роман–колаж: У 3 кн. Кн. друга: 1965–1985 / Б. Горинь. – К.: Пульсари, 2008. – 648 с.
11. Горинь М. Вибране / М. Горинь. – [Б. м.]: [б. в.], [2006?]. – 459 с.
12. Горинь М. Листи з–за ґрат / М. Горинь. – Харків: Права людини, 2005. – 288 с.
13. Еплблом Е. Історія ГУЛАґу / Е. Еплблом. – К.: Вид. дім «Києво–Могилянська академія», 2010. – 511 с.
14. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960–80-х років / Г. Касьянов. – К.: Либідь, 1995. – 224 с.
15. Кіпіані В., Овсієнко В. Інтерв'ю Геля Івана Андрійовича [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.khpg.org/index.php?id=1348418185>.
16. Лук'яненко Л. З часів неволі. Книга п'ята: Одержимі. – К.: Тампдек XXI, 2012. – 648 с.
17. Мороз В. Есеї, листи й документи / В. Мороз. – Мюнхен: Сучасність, 1975. – 286 с.
18. Мороз В. КГБ – з власного досвіду / В. Мороз // Анабазис. – 1983. – №3. – С.5–10.
19. Мороз В. Тверді мелодії / В. Мороз. – Клівленд: Анабазис, 1980. – 202 с.
20. Обертас О. Український самвидав: літературна критика та публіцистика (1960–і – початок 1970–х років) / О. Обертас. – К.: Смолоскип, 2010. – 300 с.
21. Русначенко А. Національно–визвольний рух в Україні: середина 1950–х – початок 1990–х років / А. Русначенко. – К.: Видавництво імені Олени Теліги, 1998. – 720 с.
22. Рух опору в Україні: 1960–1990. Енциклопедичний довідник / Передм. Осипа Зінкевича, Олесь Обертаса. – К.: Смолоскип, 2010. – 804 с.
23. Стасюк І. М. Український національно–патріотичний рух в УРСР (середина 1950–х – кінець 1980–х років): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Стасюк Іван Михайлович; Національний ун–т «Львівська політехніка». – Львів, 2002. – 226 с.
24. Шумук Д. Пережите і передумане / Д. Шумук. – Детройт: Українські вісті, 1983. – 536 с.

References

1. Arkhiv upravlinnia Sluzhby bezpeky Ukrainy u Ivano–Frankivskii oblasti. – Spr.57049–FP. – Т.1.
2. Tam samo. – Т.2.
3. Tam samo. – Т.3.
4. Bazhan O. Opozyttsiia v Ukraini (druga polovyna 50–kh – 80–ti rr. XX st.) / O. Bazhan, Yu. Danyliuk. – K.: Ridnyi kraj, 2000. – 616 s.
5. Batenko T. «Ia povstaiu, otzhe, ya isnuiu...»: Politychnyi portret Ivana Helia (narys z istorii ukrainskoho rukhu oporu kintsia 1950–kh – pochatku 1990–kh rokiv) / T. Batenko. – Lviv: NTSh, 1999. – 222 s.
6. Batenko T. Opozyttsiina osobystist: druga polovyna XX st.: politychnyi portret Bohdana Horynia / T. Batenko. – Lviv: Kalvariia, 1997. – 350 s.
7. Bondaruk L. Mykhailo Soroka / L. Bondaruk. – Drohobych: Vidrozhennia, 2001. – 295 s.
8. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Sluzhby bezpeky Ukrainy. – F.6. – Spr.75128–FP. – Т.8.
9. Hel I. Vyklyk systemi: ukrainskyi vyzvolnyi rukh druhoi polovyny XX stolittia / Red. ta upor. I. Yezerka; Tsentr doslidzhen vyzvolnoho rukhu. – Lviv: Chasopys, 2013. – 392 s.
10. Horyn B. Ne tilky pro sebe: roman–kolazh: U 3 kn. Kn. druha: 1965–1985 / B. Horyn. – K.: Pulsary, 2008. – 648 s.
11. Horyn M. Vybrane / M. Horyn. – [B. m.]: [b. v.], [2006?]. – 459 s.
12. Horyn M. Lysty z–za grat / M. Horyn. – Kharkiv: Prava liudyny, 2005. – 288 s.
13. Eplbom E. Istorii HULAHu / E. Eplbom. – K.: Vyd. dim «Kyievo–Mohylianska akademii», 2010. – 511 s.
14. Kasianov H. Nezghodni: ukrainska intelihtentsiia v rusi oporu 1960–80–kh rokiv / H. Kasianov. – K.: Lybid, 1995. – 224 s.
15. Kipiani V., Ovsienko V. Interviu Helia Ivana Andriiovycha [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://archive.khpg.org/index.php?id=1348418185>.
16. Lukianenko L. Z chasiv nevoli. Knyha piata: Oderzhymy. – K.: Tampodek XXI, 2012. – 648 s.
17. Moroz V. Esei, lysty y dokumenty / V. Moroz. – Miunkhen: Suchasnist, 1975. – 286 s.
18. Moroz V. KGB – z vlasnoho dosvidu / V. Moroz // Anabazys. – 1983. – №3. – S.5–10.

19. Moroz V. Tverdi melodii / V. Moroz. – Klivlend: Anabazys, 1980. – 202 s.
20. Obertas O. Ukrainskyi samvydav: literaturna krytyka ta publitsystyka (1960–i – pochatok 1970–kh rokiv) / O. Obertas. – K.: Smolokyp, 2010. – 300 s.
21. Rusnachenko A. Natsionalno–vyzvolnyi rukh v Ukraini: seredyna 1950–kh – pochatok 1990–kh rokiv / A. Rusnachenko. – K.: Vydavnytstvo imeni Oleny Telihy, 1998. – 720 s.
22. Rukh oporu v Ukraini: 1960–1990. Entsiklopedychnyi dovidnyk / Peredm. Osypa Zinkevycha, Olesia Obertasa. – K.: Smolokyp, 2010. – 804 s.
23. Stasiuk I. M. Ukrainskyi natsionalno–patriotychnyi rukh v URSR (seredyna 1950–kh – kinets 1980–kh rokiv): dys. ... kand. ist. nauk: 07.00.01 / Stasiuk Ivan Mykhailovych; Natsionalnyi un–t «Lvivska politekhnika». – Lviv, 2002. – 226 s.
24. Shumuk D. Perezhyte i peredumane / D. Shumuk. – Detroit: Ukrainski visti, 1983. – 536 s.

Paska B. V., PhD student, Institute of History, Political Science and International Relations, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ukraine, Ivano–Frankivsk), paskabogdan@i.ua

The confrontation of dissident Valentyn Moroz with the Soviet regime in conditions of imprisonment in the Mordovia labor camps (1966–1967)

The article analyzes the anti–Soviet dissident activity of dissident Valentyn Moroz during his detention in the camps of strict regime in Mordovia in 1966–1967 years in the context of the Ukrainian national liberation movement of that period. The evolution of the outlook Moroz during his first imprisonment and the main factors that influenced the dissident views are investigated. Based on a detailed analysis of archival materials of the criminal case Moroz and memories of the events reveals the basic forms and methods of struggle against dissident operational limits and its effects on other political prisoners are researched. The author deals with content and basic ideas of the Moroz's publicist works of the period that were written in the form of applications and petitions to higher authorities of Ukraine. The author concludes that the main result of the period of detention of Valentyn Moroz in the Mordovia camps was the growth of its authority among the Ukrainian dissident movement.

Keywords: Valentyn Moroz, Ukrainian dissident movement, Soviet regime, the first wave of arrests, labor camps.

Паска Б. В., аспірант, Інститут історії, політології та міжнародних відносин, ГВУЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаніка» (Україна, Івано–Франківськ), paskabogdan@i.ua

Противостояние диссидента Валентина Мороза с советским режимом в условиях заключения в мордовских лагерях (1966–1967)

Проаналізована антирадянська діяльність диссидента Валентина Мороза во время его пребывания в лагерях строгого режима в Мордовии в 1966–1967 годах в контексте українського національно–освободительного движения этого периода. Исследована эволюция мировоззрения В. Мороза во время его первого заключения и факторы, которые влияли на формирование взглядов диссидента. На основе детального анализа материалов архивного уголовного дела В. Мороза и воспоминаний участников событий раскрыты основные формы и методы борьбы диссидента против режимных ограничений, а также его влияние на других политзаключенных. Освещены содержание и основные идеи публицистических произведений В. Мороза данного периода, которые были написаны в виде заявлений–ходатайств в высшие органы власти Украины. Автор делает вывод, что основным результатом периода заключения Валентина Мороза в мордовских лагерях стал рост его авторитета в среде украинского диссидентского движения.

Ключевые слова: Валентин Мороз, украинское диссидентское движение, советский режим, первая волна арестов, исправительно–трудовые лагеря.

УДК 327

Петрик А. М., викладач, Херсонський державний університет (Україна, Херсон), Getmanat@meta.ua

ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ А. ЯКОВЛІВА В ЕМІГРАЦІЇ

Ведеться мова про політичну діяльність в період перебування в еміграції видатного українського громадського, політичного діяча та науковця А. Яковліва. Особливу увагу приділено участі А. Яковліва у політичному житті «української Праги», конфлікті між «УНРівцями» та ОУН, діяльності в якості члена Державного Центру УНР.

Ключові слова: Андрій Яковлів, еміграція, політика, УНР, ОУН.

Андрій Іванович Яковлів – видатний державний і громадський діяч, юрист, історик відноситься до категорії корифеїв українського інтелектуального простору першої половини ХХ ст. Хоча він довгий час був обділений увагою дослідників однак у сучасній, самостійній Україні А. Яковлів та його наукова спадщина все більше привертають увагу науковців, вчений переживає духовну репатріацію.

Розпочавши свою професійну діяльність на адвокатській ниві, випускник Дєрптського університету вихорем вривається на українській політичній обрії у буремні роки Національно–демократичної революції 1917–1921 рр. А. Яковлів був членом Центральної Ради, згодом Малої Ради, очолював Законотворчий і Бюджетний комітети, Канцелярію Ради. Не менш динамічно складається кар'єра А. Яковліва на дипломатичному поприщі він став першим послом України в Австро–Угорщині, очолював Департамент чужоземних зносин Міністерства закордонних справ, українську місію у Бельгії та Нідерландах. Поразка Визвольних змагань, що стала трагедією цілого покоління українських патріотів змушує А. Яковліва починати нове життя на чужині.

Діяльність А. Яковліва в еміграції знайшла відображення у дослідженнях Л. Окіншевича [1], М. Вєтухіва [2; 3], С. Наріжного [4], О. Оглобліна [5], М. Лівичького [6], В. Уляновського [7], І. Усенко та К. Вислобокова [8], І. Головацького [9], І. Верби [10], В. Горака [11], Т. Маньгори [12; 13], І. Матяш [14], М. Палієнко [15] та інших.

Слід відзначити, що «еміграційний період» являвся найбільш насиченим у плані формування наукової спадщини Андрія Івановича. Він переживав розквіт громадської і викладацької роботи. Крім того інтелектуал став однією з дійових осіб політичного життя «закордонної України».

У 1923 р. після припинення дипломатичної роботи А. Яковлів прийняв рішення залишитися за межами України, в якій на той момент вже остаточно встановилася радянська влада. Місцем проживання колишній дипломат обрав Прагу. У той час столиця Чехословаччини була справжнім центром українського екзилу. Українська інтелектуальна еліта, що опинилася за межами Батьківщини не припиняла розбудову науки та національного життя.

Вчений оселяється за адресою: Praha XII, U Riegrovych Sadu, 12 [16, с. 365] і влаштовується на роботу до Українського Вільного Університету (УВУ).

У Празі А. Яковлів поновив спілкування зі старими знайомими–соціалістами. Він відвідував засідання Українського Громадського Комітету під час яких точилися постійні суперечки на кшталт – яку назву обрати для нової соціалістичної формації «Український революційно–демократичний союз» або «Український союз трудової демократії». Вочевидь А. Яковліву як людині дії, практику, це дуже набридло. Тому він і зірвав одне із засідань (9 лютого 1924 р.). Присутній там В. Винниченко залишив до речі унікальний опис зовнішності А. Яковліва: «Молоде велике обличчя з гупо і ображено одвислою нижньою губою, з сивосірим волоссям» [17, с. 294].

У чеській столиці А. Яковлів зустрів старого товариша по «Київській соціалістичній молодості» К. Мацієвича – колишнього Міністра закордонних справ (в уряді С. Остапенка) та посла УНР в Румунії [18, с. 5]. Обидва

працювали разом у Центральній Раді, були прихильниками С. Петлюри. К. Мацієвич завжди цінував А. Яковліва (так в одному з листів до С. Петлюри (від 08.07.1923 р.) він закликав того очолити Державний Центр УНР і рекомендував А. Яковліва як одного з чотирьох перших помічників «вождя», характеризував дипломата як людину висококваліфіковану та авторитетну [18, с. 77]). Разом вони працювали у Господарській Академії у Подєбрадах та відвідували Рєспубліканський клуб у Празі. Завдяки К. Мацієвичу А. Яковлів швидко входить до кола лідерів «петлюрівського руху».

У червні 1926 р. загальні збори Паризького Міжорганізаційного Комітету для вшанування пам'яті С. Петлюри (організований його прибічниками) підготували «Збірник пам'яті Симона Петлюри». А. Яковлів присвятив загибелі Отамана окрему працю «Паризька трагедія 25 травня 1926 року (До процесу Шварцбада)» [19].

Пізніше А. Яковлів здійснив подорож до Парижа, тут при Українській бібліотеці імені С. Петлюри, існував музей імені Симона Васильовича. У музеї зберігалася посмертна маска Головного Отамана, рукописи, особисті речі. А. Яковлів протягом короткого відрядження провів титанічну роботу і впорядкував архів Судової комісії в справі процесу Шварцбада [15, с. 232].

Створювалися передумови для перетворення «петлюрівців» на головного репрезентанта української еміграції. Втім далеко не всі українські національно–свідомі сили підтримували таку перспективу.

Наприкінці 1920–х та на початку 1930–х рр. розгорнулася кампанія проти діячів «петлюрівського» руху, колишніх урядовців УНР, в основному прихильників соціал–демократичних та соціалістичних ідей. Організації Українських Націоналістів звинуватила так званих «УНРівців» у зраді національних ідеалів Визвольних змагань. Причиною цього була позиція «групи А. Лівичького» до якої входив і А. Яковлів по відношенню до Польщі. «УНРівці» виступали за союз з поляками проти Москви, що було неприпустимим для С. Коновальця та його соратників які звинуватили А. Лівичького і О. Шульгіна у співпраці з польським генеральним штабом та зраді національних інтересів.

На сторінках видання «Розбудова нації» – органу націоналістів розгорнулася широка кампанія проти так званої «групи Лівичького», нещадній критиці піддавалися її ініціативи по співпраці з Союзом Народів. По суті шла боротьба за першість у репрезентуванні еміграції. А. Яковлів, що також належав до прихильників А. Лівичького, а отже був за клеймлений як «польський посіпака» активно відстоював необхідність утворення єдиного органу еміграції. У 1929 р. А. Яковлів став одним з ініціаторів та організаторів «Всеєміграційного зїзду», який мав виробити єдину програму дій по боротьбі за визнання українців у Союзі Народів [20, с. 220]. Шалену критику з боку ОУН викликало заснування О. Лотоцьким УНІ в Варшаві. «Розбудова Нації» оголосила нову установу проектом польського уряду а викладачів «штрейкбрехерами» поляків. К. Мацієвича, О. Лотоцького, Р. Смаль–Стоцького звинуватили у підтримці «пацифікації» Галичини. А. Яковлів на той момент ректор УВУ (1931 р.) був звинувачений у саботажі ініціативи студентів УВУ по збору коштів на проведення акцій проти «пацифікації», зокрема вказано, що ректор не дав жодної крони. Більше того, посилаючись на невідомих офіцерів

празької поліції журналіст І. Ватранський доводив, що керівник та професори УВУ «платні агенти» Польщі [21, с. 103–104]. Відповіддю на ці звинувачення стали інтерв'ю А. Лівницького та інших «УНРівців» західній пресі. Вони оголосили себе єдиною екзильною силою, а націоналістів О. Коновальця звинуватили у галицькому регіоналізмі, що переслідує лише ідею відриву Галичини від Польщі і не має національного мислення [22, с. 197]. О. Шульгін – один з лідерів «УНРівців» сформулював відношення до польсько-українських стосунків фразою «Приходить час коли треба миритися, бо треба жити» [23, с. 527]. Пік конфронтації прийшовся на 1931–1932 рр. хоча ворожість проявлялася і в наступні роки. В 1933 р. ОУНівське керівництво прийняло рішення тимчасово «замиритися» з А. Лівницьким та А. Яковлівим. У листі до М. Сціборського від 28.04.1933 р. Є. Коновалець вказував на необхідність переорієнтуватися на боротьбу з монархістами – гетьманцями П. Скоропадського. Є. Коновалець зокрема заборонив публікувати у пресі скандальні матеріали проти А. Яковліва (компрогат на вченого збирав Д. Андрієвський, його недруг, колишній консул УНР у Швейцарії) [24, с. 169].

Водночас А. Яковлів переживає важкий період, це в першу чергу обумовлено погіршенням здоров'я, підірваного десятиліттями невтомної праці. Вченого пригнічує безгрошів'я з якого йому ніяк не вдавалося вийти. У листі до В. Біднова (30.07.1927 р.) написаному А. Яковлівим під час перебування в Парижі він жалівся на те що погано почуватися: «...бо самі знаєте як то неприємно хворіти на чужині...», дякував В. Біднову за позичку грошей («...гроші тут завше потрібні, завше їх бракує...») [25, арк. 9–10].

Проте побутові складності не спиняють політичної та громадської активності А. Яковліва. Він приймає участь у розбудові «Державного Центру УНР».

Влітку 1939 р. А. Яковлів прибув до Варшави для того щоб очолити УНІ. Водночас він включився у роботу Державного Центру, що перебував у Варшаві. Однак всі плани зруйнувала війна. Як згадував М. Левицький: «зачиненими» у Варшаві були декілька десятків сімей українських вчених та членів екзильного уряду–Державного центру УНР, серед них А. Яковлів з дружиною. Вони в основному переховувалися в будинку Інституту. 4 вересня А. Лівницький, Р. Смаль–Стоцький, А. Яковлів, О. Лотоцький розробляли план втечі до Румунії однак в реальності українцям довелося вибиратися порізно, невеликими групами. Р. Смаль–Стоцькому разом з управою клубу «Прометей» вдалося пробратися до Львова, А. Лівницький з 15 екзильними чиновниками приєднався до відступаючих польських підрозділів полковника А. Валійського і таки дістався Бухареста. А. Яковлів і О. Лотоцький прийняли рішення лишитися у Варшаві [6, с. 67–68]. Того ж місяця О. Лотоцький помирає. А. Яковлів пережив жахи німецької облоги міста, намагався відстояти Інститут перед окупаційною німецькою адміністрацією, однак безрезультатно. Нацисти пограбували фонди закладу, вивезли у невідомому напрямку бібліотеку. Установа залишилася без всякого фінансування. У грудні 1939 р. А. Яковлів йде з посади Голови і назавжди залишає Варшаву [26, с. 96–97] і повертається до Праги.

У 1945 р. А. Яковліва вдруге обрали ректором Українського Вільного університету. Як визначний громадсько-політичний

діяч він певний період часу був міністром юстиції українського екзильного уряду (Державний Центр Української Народної Республіки) за прем'єрства В. Прокоповича та короткочасно виконував обов'язки його Голови (1944–1945 рр.). М. Левицький зазначав, що в реальності А. Яковлів не керував урядом а передав повноваження К. Паньківському [6, с. 69].

Наближення радянських військ до Праги і загроза репресій з боку «СМЕРШ» змусила частину українських діячів покинути чеські терени. «Біженці» були прийняті в Мюнхені, в американській зоні окупації. А. Яковліву довелося пережити декілька важких місяців у місті Пляттинг, тут вчений був легко поранений, лежав у шпиталі. У липні А. Яковлів перебрався до Регенсбурга де і зустрівся з дочкою Галиною. Восени 1945 р. йому було дозволено поїхати до Бельгії, де він деякий час жив у сина Юрія. Втім скоро вчений повернувся до Німеччини і викладав до 1952 р. в УТГ та УВУ [26, с. 105].

Завдяки старанням А. Яковліва та Д. Дорошенка Міністерство освіти Баварії та відділ вищої освіти при Американському Військовому Правлінні надав УВУ приміщення на вулиці Версайлерштрассе а також ліцензію на викладання. Восени 1945 р. А. Яковліву, Д. Дорошенку та В. Щербаківському були присвоєнні звання почесних докторів [27, с. 46–47].

З 1952 р. А. Яковлів проживав у невеличкому містечку – передмісті Нью-Йорка. Вчений продовжував викладацьку діяльність. Працював в Українському Технічному Інституті, співпрацював з НТШ, друкувався в «Аналах УВАН» (був членом УВАН ще з «Празького періоду»). У 1952 році Академія влаштувала урочисте святкування з нагоди 80-ліття вченого.

Паризький журнал «Україна» присвятив ювіляру статтю, у якій зокрема була і така характеристика А. Яковліва: «Ювіляр як справжній учений є надзвичайно скромна людина. Він знає, як науковець що абсолютної правди нема, що на долю учених припадає шукати такої правди» [28, с. 689].

В останні роки свого життя (1952–1955) А. Яковлів виконував обов'язки голови Юридичної секції Української академії мистецтв і наук в США, співробітничав з Товариством українських правників, видавався у журналі Товариства «Правничий вісник» [2, с. 2; 3, с. 21–23].

Помер учений та державний діяч у Нью-Йорку 14 липня 1955 р. [11, с. 297]. Поховано Андрія Івановича на православному цвинтарі Саут–Баунд–Брук.

Список використаних джерел

1. Окіншевич Л. Професор А. Яковлів: Ювілейна згадка / Л. Окіншевич // «Сьогодні і минуле». – 1948. – Кн.1. – С.102–107.
2. Ветухів М. Андрій Іванович Яковлів / М. Ветухів // «Свобода». – 1955. – №108. – 8 червня. – С.2.
3. Ветухів М. Яковлів Андрій / М. Ветухів // Українська мала енциклопедія. – Буенос–Айрес, 1967. – Кн.16. – С.21–23.
4. Наріжний С. Українська еміграція: Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами / С. Наріжний – Прага: Музей Визвольної Боротьби України, 1942. – Ч.1. – 372 с.
5. Оглоблин О. Українська історіографія 1917–1956. Переклад з англійської / О. Оглоблин. – К.: Державний Комітет Архівів України, 2003. – 252 с.
6. Лівницький М. ДЦ УНР в Екзилі Між 1920 і 1940 роками / Лівницький М. – Мюнхен–Філадельфія: Видавництво Українського Інформаційного Бюро, 1984. – 74 с.
7. Ульяновський В. Історик права і громадський діяч: (А. І. Яковлів) / Ульяновський В. // Київська старовина. – 1994. – №5. – С.8–11.

8. Усенко І. Б., Вислобоков К. А. Яковлів Андрій Іванович / Усенко І. Б., Вислобоков К. А. // Мала енциклопедія етнодержавознавства. – К., 1996. – 476 с.
9. Головацький І. Яковлів Андрій / І. Головацький // Українська журналістика в іменах. – Львів, 1997. – Вип. 4. – С. 293–294.
10. Верба І. Дипломат, учений, політик / І. Верба // Історичний календар. – 2000. – К., 1999. – С. 147.
11. Горак В. Андрій Яковлів // Історіографічні дослідження в Україні / Горак В. – К., 2002. – С. 283–302.
12. Маньгора Т. В. Деятельность А. Яковлева в эмигрантский период / Маньгора Т. В. // Vysledky vskumu: zbornik prispevkov z medzinarodnej konferencie doktorandov. – Presov, 2010. – P. 138–141.
13. Маньгора Т. В. Становлення А. І. Яковліва як юриста та історика права // Часопис Київського університету права. – 2010. – №1. – С. 62–72.
14. Матяш І. «Той час не був часом чудес... («Спомини» Андрія Яковлева» з років всесвітньої війни 1935–1945)» / Матяш І. // Археографічний щорічник. – К., 2007. – Т. 7. – С. 75–110.
15. Палієнко М. Архівні центри української еміграції (створення, функціонування, доля документальних колекцій) / Палієнко М. – К.: «Темпора», 2008. – 687 с.
16. Липинський В. Архів – Т. 6: Листи Д. Дорошенка до В. Липинського / Під редакцією І. Коровицького. – Філадельфія: Видавництво Східно-Європейського інституту імені В. Липинського, 1973. – 456 с.
17. Винниченко В. Щоденник / Винниченко В. – Т. 2. 1921–1925. – Едмонтон–Нью-Йорк: Видавництво Університету Алберти, 1983. – 700 с.
18. Листи Костя Мацієвича до Симона Петлюри (1920–1923 рр.) / Упорядкування, вступна стаття та коментарі В. Влащенко. – Суми: ФОП Наталуха А. С., 2009. – 128 с.
19. Яковлів А. Паризька трагедія 25 травня 1926 року (До процесу Шварцбарда) / А. Яковлів. – Париж: Видавництво Комітету оборони пам'яті С. Петлюри та комітету побудови, 1958. – 38 с.
20. Сціборський М. «Всеєміграційний» з'їзд у Празі / Сціборський М. // Розбудова нації. – Прага, 1929. – Число 6–7 (18–19). – С. 219–220.
21. Ватранський І. Перманентність національного плебісциту / Ватранський І. // Розбудова нації. – Прага, 1931. – Число 3–4 (39–40). – С. 102–104.
22. «Розбудова нації». – Прага, 1931. – Число 7–8 (43–44). – С. 197–198.
23. Онацький Є. У вічному місті. Записки українського журналіста. 1930 рік / Онацький Є. – Буенос-Айрес: Видавництво Миколи Денисюка, 1954. – 533 с.
24. Онацький Є. У вічному місті. Записки українського журналіста. 1933 рік / Онацький Є. – Торонто: «Новий шлях», 1985. – Т. 3. – 512 с.
25. ЦДАВО. – Ф. 4465. – Оп. 1. – Спр. 395.
26. Яковлів А. Спомини 1939–1945 / А. Яковлів // Пам'ятки: археографічний щорічник. – К., 2007. – Т. 7. – С. 78–109.
27. Полонська-Василенко Н. Спогади / Полонська-Василенко Н. – К.: Видавництво Києво-Могилянська академія, 2011. – 591 с.
28. Ювілей А. І. Яковліва // «Україна»: українознавство і французьке культурне життя. – Париж, 1952. – Ч. 8. – С. 689–690.
9. Golovac'kyj I. Jakovliv Andrij / I. Golovac'kyj // Ukrai'ns'ka zhurnalistyka v imenah. – L'viv, 1997. – Vyp. 4. – S. 293–294.
10. Verba I. Diplomat, uchenyj, polityk / I. Verba // Istorychnyj kalendar. – 2000. – K., 1999. – S. 147.
11. Gorak V. Andrij Jakovliv // Istoryografichni doslidzhennja v Ukrai'ni / Gorak V. – K., 2002. – S. 283–302.
12. Man'gora T. V. Dejatel'nost' A. Jakovleva v jemigrantskij period / Man'gora T. V. // Vysledky vskumu: zbornik prispevkov z medzinarodnej konferencie doktorandov. – Presov, 2010. – P. 138–141.
13. Man'gora T. V. Stanovlennja A. I. Jakovliva jak jurysta ta istoryka prava // Chasopys Kyi'vs'kogo universytetu prava. – 2010. – №1. – S. 62–72.
14. Matjash I. «Toj chas ne buv chasom chudes... («Spomyny» Andrija Jakovljeva» z rokov vsesvitni'oi' vjny 1935–1945)» / Matjash I. // Arheografichnyj shhorichnyk. – K., 2007. – T. 7. – S. 75–110.
15. Palijenko M. Arhivni centry ukrai'ns'koi' emigracii' (stvorennja, funkcionuvannja, dolja dokumental'nyh kolekcij) / Palijenko M. – K.: «Tempora», 2008. – 687 s.
16. Lypyns'kyj V. Arhiv – T. 6: Lysty D. Doroshenka do V. Lypyns'kogo / Pid redakciju I. Korovyc'kogo. – Filadel'fija: Vydavnytvo Shidno-Jevropejs'kogo instytutu imeni V. Lypyns'kogo, 1973. – 456 s.
17. Vynnychenko V. Shhodenyk / Vynnychenko V. – T. 2. 1921–1925. – Edmonton–N'ju-Jork: Vydavnytvo Universytetu Alberty, 1983. – 700 s.
18. Lysty Kostja Macijevycha do Symona Petljury (1920–1923 rr.) / Uporjadkuvannja, vstupna stat'ja ta komentari V. Vlasenka. – Sumy: FOP Nataluha A. S., 2009. – 128 s.
19. Jakovliv A. Paryz'ka tragedija 25 travnja 1926 roku (Do procesu Shvarcbarada) / A. Jakovliv. – Paryzh: Vydavnytvo Komitetu obrony pam'jati S. Petljury ta komitetu pobudovy, 1958. – 38 s.
20. Scibors'kyj M. «Vseemigracijnyj» z'i'zd u Prazi / Scibors'kyj M. // Rozbudova nacii'. – Praga, 1929. – Chyso 6–7 (18–19). – S. 219–220.
21. Vatrans'kyj I. Permanentnist' nacional'nogo plebiscytu / Vatrans'kyj I. // Rozbudova nacii'. – Praga, 1931. – Chyso 3–4 (39–40). – S. 102–104.
22. «Rozbudova nacii'». – Praga, 1931. – Chyso 7–8 (43–44). – S. 197–198.
23. Onac'kyj Je. U vichnomu misti. Zapysky ukrai'ns'kogo zhurnalista. 1930 rik / Onac'kyj Je. – Buenos-Ajres: Vydavnytvo Mykoly Denysjuka, 1954. – 533 s.
24. Onac'kyj Je. U vichnomu misti. Zapysky ukrai'ns'kogo zhurnalista. 1933 rik / Onac'kyj Je. – Toronto: «Novyj shljah», 1985. – T. 3. – 512 s.
25. CDAVO. – F. 4465. – Op. 1. – Spr. 395.
26. Jakovliv A. Spomyny 1939–1945 / A. Jakovliv // Pam'jatky: arheografichnyj shhorichnyk. – K., 2007. – T. 7. – S. 78–109.
27. Polons'ka–Vasylenko N. Spogady / Polons'ka–Vasylenko N. – K.: Vydavnytvo Kyjevo–Mogyljans'ka akademija, 2011. – 591 s.
28. Juvilej A. I. Jakovliva // «Ukrai'na»: ukrai'noznavstvo i francuz'ke kul'turne zhyttja. – Paryzh, 1952. – Ch. 8. – S. 689–690.

Petrik A. M., teacher, Kherson State University (Ukraine, Kherson), Getmanat@meta.ua

Political activity of A. Yakovliva is in emigration

In the article speech is conducted about political activity in the period of stay in emigration of the prominent Ukrainian, political publicman and research worker A. Yakovliva. The special attention is spared participating of A. Yakovliva in political life of «Ukrainian Prague», conflict, between «UNRivciami» and OUN, to activity in quality the member of State Center UPR.

Keywords: Andriy Yakovliv, emigration, politics, UPR, OUN.

Петрик А. Н., преподаватель, Херсонский государственный университет (Украина, Херсон), Getmanat@meta.ua

Политическая деятельность А. Яковлива в эмиграции

Ведется речь о политической деятельности в период пребывания в эмиграции выдающегося украинского общественного, политического деятеля и научного работника А. Яковлива. Особенное внимание уделено участию А. Яковлива в политической жизни «украинской Праги», конфликте, между «УНРивцями» и ОУН, деятельности в качестве члена Государственного Центра УНР.

Ключевые слова: Андрей Яковлив, эмиграция, политика, УНР, ОУН.

* * *

References

1. Okinshevych L. Profesor A. Jakovliv: Juvilejna zgakda / L. Okinshevych // «S'ogochasne j mynule». – 1948. – Kn. 1. – S. 102–107.
2. Vetuhiv M. Andrij Ivanovych Jakovliv / M. Vetuhiv // «Svoboda». – 1955. – №108. – 8 chervnja. – S. 2.
3. Vetuhiv M. Jakovliv Andrij / M. Vetuhiv // Ukrai'ns'ka mala encyklopedija. – Buenos-Ajres, 1967. – Kn. 16. – S. 21–23.
4. Narizhnyj S. Ukrai'ns'ka emigracija: Kul'turna pracja ukrai'ns'koi' emigracii' mizh dvoma svitovymy vijnamy / S. Narizhnyj – Praga: Muzej Vyzvil'noi' Borot'by Ukrai'ny, 1942. – Ch. 1. – 372 s.
5. Ogloblyn O. Ukrai'ns'ka istoriografija 1917–1956. Pereklad z anglis'koi' / O. Ogloblyn. – K.: Derzhavnyj Komitet Arhiviv Ukrai'ny, 2003. – 252 s.
6. Livyc'kyj M. DC UNR v Ekzylu Mizh 1920 i 1940 rokamy / Livyc'kyj M. – Mjunhen–Filadel'fija: Vydavnytvo Ukrai'ns'kogo Informacijnogo Bjuro, 1984. – 74 s.
7. Ul'janovs'kyj V. Istoryk prava i gromads'kyj dijach: (A. I. Jakovliv) / Ul'janovs'kyj V. // Kyi'vs'ka starovyna. – 1994. – №5. – S. 8–11.
8. Usenko I. B., Vyslobokov K. A. Jakovliv Andrij Ivanovych / Usenko I. B., Vyslobokov K. A. // Mala encyklopedija etnozhovoznavstva. – K., 1996. – 476 s.